

Oponentský posudek na bakalářskou práci:

Zora Damová: Československá státní střední škola ve Velké Británii (1940-1945).

Předkládaná bakalářská práce se věnuje tématu z dějin druhé světové války, které dosud nebylo odbornou historiografií zpracováno. Ačkoliv k politickým dějinám československého exilu máme k dispozici četnou literaturu, jeho společenské a v nejširším slova smyslu kulturní stránky zůstávají doposud stranou pozornosti. Proto je třeba přivítat, že si kolegyně Damová vybrala za téma své práce právě československé školství ve Velké Británii v průběhu válečných let.

Práce je postavena na dobré znalosti základní literatury a především na rozsáhlém archivním výzkumu. Díky tomu svým rozsahem (ovšem nejen jím) vysoce přesahuje požadavky na tento druh kvalifikačních prací kladené. Přitom prokázala, že s archivními prameny dokáže pracovat. Neuchyluje se k jejich pouhému přepisu, ale má odvalu je také, nutno říci zdárně, interpretovat. Pochvalnou zmínku si zaslouží i na této úrovni až nezvykle široký kontext, do kterého předmět svého hlavního zájmu zařazuje. Jestliže se zabývá exilovým školstvím, jsou dvě kapitoly následující po úvodu věnovány historickým souvislostem československého exilu a školství. Čtenář tak je velice vhodně uveden do problematiky.

Československé střední školství ve Velké Británii je posléze podrobně analyzováno ze všech relevantních úhlů pohledu. Autorka přirozeně začíná vznikem československé státní školy a těžkostmi, které museli její zastánci překonávat. Dále jsou popsána místa, kde během své existence sídlila. Následují kapitoly o organizaci školy a výuky, o školních osnovách, e specifikách, s nimiž se učitelé a žáci vyrovnávali. Bez povšimnutí nezůstávají ani způsoby, jakým vedení školy a jeho nadřízené instituce pečovaly o žáky. Velice zajímavá je kapitola zabývající se personálními záležitostmi. V ní jsou uvedena jména učitelů – v některých případech i s jistými biografickými údaji. Za cenné pak pokládám údaje o náboženském složení žactva a zejména o jejich mateřském jazyku. V nich, ale i na jiných místech práce se ukazuje, že to zdaleka vždy nebyly čeština nebo slovenština a že národnostní a jazykový problém musela řešit i tako instituce. Dozvíme se ovšem i o způsobu řešení tohoto problému, který se sice z dnešního pohledu nemusí zdát příliš šťastný, avšak plně odpovídal tehdejší atmosféře. V kapitolách o propagační, kulturní a celkové mimoškolní činnosti se pak autorka věnuje aktivitám, které škola vyvíjela směrem k exilové i britské veřejnosti.

Jsem přesvědčen o tom, že kolegyni Damové se podařilo shromáždit velké množství důležitých informací, které posouvají naše znalosti o vnitřním vývoji československého exilu

– o prožívání, náladách, mentalitě a „všednodennosti“ jeho příslušníků. Vyzvednul bych jako příklad nutné vyvažování mezi nutností udržovat v československé mládeži ducha první republiky a potřebou přizpůsobit se britskému pojetí školy a jeho standardům nebo již zmíněné otázky národnosti.

Posudek nemůže vynechat ani metodickou stránku práce. Autorka totiž kromě obvyklé práce s písemnými prameny a literaturou využila možnosti, které skýtá tzv. oral history. Obrátila se s malým dotazníkem na žijící bývalé studenty školy a od nich získala zajímavé a mnohdy skutečně významné informace. Vzhledem k přirozeně poměrně vysokému věku respondentů tak byla vlastně naplněna jedna z posledních příležitostí k uchování jejich vzpomínek.

Osobně mě zaujala poznámka v kapitole o cílech a výsledcích školy, podle níž se myšlení, hodnoty a názory studentů po jejich návratu výrazně rozešly s atmosférou, kterou po svém návratu našli v Československu, což pak vedle přímých politických důvodů přispělo k tomu, že většina z nich dříve nebo později znovu odešla do zahraničí. Rád bych se autorky zeptal, jak se podle jejího soudu tento rozchod konkrétně projevil.

Je přirozené, že taková poměrně rozsáhlá práce se nemůže vyhnout ani několika nepřesnostem či omylům. Abych tedy učinil zadost povinnosti oponenta, musím připomenout, že exilová vláda nebyla v roce 1941 rozšířena o představitele komunistické strany (str. 33) – KSČ totiž do exilové vlády nikdy nevstoupila. V jinak nesporně hodnotné statistice náboženského vyznání žáků (str. 114) nevidím smysl v oddělování protestantské a československé náboženské příslušnosti, neboť Československá církev evangelická je protestantskou církví. Práci by snad prospělo, kdyby základními životopisnými údaji byly opatřeny zmínky o větším počtu osob.

Význam a kvalitu předkládané práce ale tyto drobné připomínky nijak nesnižují. Autorka plně prokázala schopnost samostatné odborné práce, dobrou metodologickou připravenost i věcné znalosti a proto práci plně doporučuji k obhajobě. Navrhuji hodnotit ji známkou výborně.

V Kolíně 9.9.2010

Mgr. Jan Dobeš, Ph.D